

maneus	- macus	- պակաս
mando	- smand	- ծամել
miror	- smiror	- սպառնալ
obturbo	- boturbo	- փոթորկել
palma	- arma	- արմալ
recens	- srecens	- սերկեան
utilis	- ujilis	- վայելուչ

Ինչպէս կը տեսնուի, ստուգաբանութեան բոլորովին սխալ հիմ մը կայ այս տուեալներուն մէջ, ուր նկատի չեն առնուած հընչումները, մանաւանդ բաղաձայններու, որոնք ըստ կամա փոխադրուած են՝ հասնելու համար յառաջագիւր նպատակի մը, ինչպէս է օրինակ obturbo - boturbo - փոթորկել։ Ինչո՞ւ պիտի չկարենանք նաեւ հնարել անցման ուրիշ ձեւեր, ինչպէս, օրինակի համար.

toburbo	- տապալել
borubto	- պոռոտալ
toturbo	- թոթովել

Հր. Աճառեանի « ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ » արժէքաւոր ուսումնասիրութեան Բ. Հատորէն (տպ. Երեւան, 1951, էջ 40 եւն) գիտենք որ յունարէնի միջոցաւ լատիներէնէն եղած փոխառութիւնները, հայերէնի մէջ, 151 հատ են։ Գծաթատար Պր. Պալըզեան, ինչպէս

կ'երեւի, ծանօթ չէ այս երկին, և բոլորովին տարրեր ճամբէ կը քալէ։ Օրինակ մը միայն՝ կրնայ փաստել մեր ըսածը.

Աճառեան. - dux - դուքս.

Պալըզեան. - ducō, xi, cgel - ձգել։

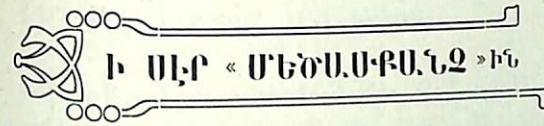
Աւելորդ է այս տեսակ թուարկումներով երկարել, որովհետեւ Պալըզեանի գրքովի հիմնուած չէ բառակազմութեան արմատական հնչումներուն վրայ. հետեւաբար չենք տալ դաներ Աճառեանի տուած ցուցակին համեմատական եղբ մը։ Թողունք որ չկան լատիներէնէն հայերէնի անցած ամէնէն պարզ բառերը, որոնք շատ ալ քիչ չեն։

Յետոյ խառնիխուռն կը ներկայացուին արմատական ու ածանցեալ բառեր, և աւելցնենք վրայ կը հիմնուին ենթադրութիւններ, ինչ որ ծիծաղելի իսկ է լեզուաբանական մարզին մէջ։

Ուրեմն ո՞րքան յաջողած է Պր. Խաժակ Պալըզեան իր այս ձեռնարկին մէջ, որ էր ներկայացնել ձայնական համեմատութեան կանոնադրութիւնը ընդմէջ Լատիներէնի և Հայերէնի։

Ուրախ պիտի ըլլանք եթէ հեղինակը անդրադոյն լուսարանութիւններով կատարելագործէ իր այս նոր տեսութիւնը։

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

8

Մ. Մ. Ի ԹԻԻՐՆ ՈՒ ԹԵՐԻՆ

Նայիրի մէջ (8 Ապրիլ 1956), Մ. Մ. ստորագրութեամբ մէկը գիտողութիւններէն բեռ մը կը թափէ մեր նախորդ յօդուածին վրայ, ԹԻԻՐՆ ՈՒ ԹԵՐԻՆ տիտղոսին տակ։

Համարելով որ յարդոյ յօդուածագիրին նպատակը ՄԵԾԱՍՔԱՆՁին սէրն եղած ըլլայ միայն, մենք ալ մեր կարգին կու գանք կարգ մը գիտողութիւններ աւելցնել, զատելու համար ոսկին՝ քարէնէն։

1. — Մենք գրած էինք. «կը խորհիմ աւելցնելու հեղինակութեան մը գիւտել»։ «կը խորհիմ (յօդուածագիրը կը գնէ՝ կը խորհիմ) թէ լուծումը աւելի դժուար է վախճանի մը պէտք է յանդի»։

Պր. Մ. Մ. կ'ուզէ ուղղել, և կը խորհիմ, կը խորհիմ բառերուն տեղ կ'առահիմ, կը խորհիմ մտածեմ, կը մտածեմ։ Ու կը ջարդէ կը մտածեմ, կը մտածեմ որ խորհիմ բառը ստեղծագործութեան մը իմաստն ունի։

Ուղիղ է Պր. Մ. Մ. ի նկատողութիւնը. բայց անշուշտ լաւ գիտէ որ մեր բառերը մէկ նշանակութիւն միայն չունին. և այդ նշանակութիւնն ալ, ի հարկ է, կ'առահիմ չունի յօդուածագիրը մը կամքէն։ Հեղինակութիւն են այս մարդին մէջ Հայկազնակութիւն և Մալխասեան բառարանները։ Առեան ու Մալխասեան բառարանները։ Խորհիմ նենք, օրինակի համար, վերջինը. խորհիմ բառին գիմաց՝ դրած է եօթ նշանակութիւն, որոնցմէ չորրորդը ճիշտ մեր գործածած իմաստն է, որ է կարծել, համարել։ Այդ միւսերն են նշանակութիւնը կ'առահիմ նաեւ յաճախ մտածել բայը (Մալխասեանի դրած երրորդ և չորրորդ նշանակութիւնները)։

Զերցանք հասկնալ թէ Պր. Մ. Մ. ի այդքան բծախնդրութիւնը ի՞նչ նպատակ ունէր։

2. — Գրած էինք. «արդիացնել մեր ուղղագրութիւնը»։

Պր. Մ. Մ. կ'ուզէ ուղղել և գրել արդիականացնել։

Փա՞ստը։ Ժողովրդական - ժողովրդականացնել. չկայ ժողովրդացնել։

Սիրելի Մ. Մ. չէ՞ք նկատեր այն դանադանութիւնը որ կայ ժողովրդականացնել և արդիականացնել ձեւերուն մէջ։ Ժողովուրդ բառը դոյական է. ցնել յաւելուածով պիտի ունենայինք ժողովրդացնել. այսինքն՝ ժողովուրդը դարձնել (???)։ Մինչ արդի բառը արդէն իսկ ածական է և կը նշանակէ այժմեան, ներկայի գործածական և ընդունուած (ըստ Մալխասեանի)։ Ասկէ վը կ'ազմուի արդիացնել բայը, այսինքն արդի դարձնել, նորացնել, ժամանակակից ձեւի ու մաշակի վերածել։ Այսպէս կը բացատրէ Մալխասեան, և օրինակ ալ կու տայ. «Թատրոնը պէտք է արդիացնել»։

Միւս կողմէ, արդիականացնել բառ չկայ Մալխասեանի մէջ անգամ. որ եթէ գիտողութիւն ունենար, թերեւս տարբեր իրաւունք մըն ալ ունենար, փոքրիկ ներքին մաստ մըն ալ ունենար, փոքրիկ ներքին կանը կը նշանակէ նորին, այժմեանին կողմնակից. և ասկէ ձեւացած արդիականացնել բառը պիտի նշանակէր նորին. այժմեանին կողմնակից դարձնել։

Արդ. ուղղագրութիւնը, այս իմաստով, կ'արդիացնենք թէ կ'արդիականացնենք։

Գրութիւն մը հապճեպով թերթի մը սիւնակներուն մէջ նետելէ առաջ՝ հարկ է գիմել հեղինակաւոր բառարաններու վերակայութեան, չհիմնուելու համար լոկ անձնական տեսութիւններու և վայրկեանական տպաւորութիւններու վրայ, որոնք յաճախ զուրկ կ'ըլլան առարկայական հիմքէ։

Թողունք որ, առանց երկար բարակ մտածելու, բնական ողջմտութիւնն իսկ արդիացնել բառը աւելի ճաշակաւոր ու կտրուկ կը նկատէ, քան արդիականացնելը, որ անապատային անվերջանալի երկարութիւն մը ունի, կարծէք։

3. — Ի պաշտպանութիւն վարժՈՒԻ ձեւին, Պր. Մ. Մ. կը գրէ. «ճիշդ է, դը-